

Марыя ВАЙЦЯШОНДК

Scaduiua

Выдавец
Віктар Хурсік

Мінск 2010

УДК 821.161.3 Вайцяшонак
ББК 84(4Беи)
B14

B14 **Вайцяшонак М.А.**

Асадніца/ Марыя Вайцяшонак.–Мн.: Выд.
В.Хурсік, 2010.—100с.
ISBN 978-985-6888-10-9

У кнізе выкарыстаны фотаздымкі аўтара

© M. Вайцяшонак, 2010
© В.Хурсік, афармленне, 2010

ISBN 978-985-6888-10-9

Думаю, што ў паэта было больш шансаў выжыць, сустрэўшыся з чистым метафізічным злом, якім поўнілася зусім нядайна наша гісторыя. Для мяне вопыт Марыі не толькі гісторыя, а асабістая надзея: зло не бяссэнсавае на зямлі, калі ты абярнуў яго ў любоў. Інакші навошта было апускацца ў пекла?...

Святлана Аляксіевіч

Кнігу лёсу напісала Марыя — перакінула масток болю з сённяшняга ў мінулае, злучыла іх у адно, паяднала непаяднальнае.... Напісала «на ўсю шчырасць» (выслоўе Янкі Брылі) свае глыбокай і таленавітай душы. Падзялілася перажытым, як апошнім акрайцам хлеба, не ад нішчымніцы, — ад безгляднай шчырасці. Якая ж гэта сёння рэдкасць: такая шчырасць і такая шчодрасць, якое шчасце й ратунак, які падарунак — такая нечакана-чаканая, такая балочая й светлая кніга — «Асадніца».

Хрысціна Лялько

Шырокая плынъ Марыінай прозы пэўным чынам «падмывала і размывала» аснову яе творчага празаічнага русла, што і сталася прычынай збудавання своеасаблівой пісаніны, каб сабраць разрознены лірычны паток у адно цэлае ды абрынуць яго ўсёй моцай на лопасці турбіны-душы, і такім чынам выпрацаваць такую энергетычную магутнасць, якая запаліць агонь у чытацкіх сэрцах.... Адным словам, заманулася выказаць сябе коратка і ёмка, але ярка і ўзыщана.

Леанід Галубовіч

Верую ў сэрца маё...

Габрыэль Містраль

* * *

Нерухомае
чучала
пад столлю,
вылучающца
сонечныя бліскі
рознага колеру
з пер'я грудкі
даўно забітай
птушкі,
сезон палявання
на мяне
адкрыты
ад пачатку
веку.

* * *

Зімовы дзень
такі маленъкі
ад усходу
да заходу
на маіх каленъках
верацяном,
рук не аслабаніць,
вачэй не спусціць,
прадучы
завідном
нітку
часу,
яшчэ танчэйшую
за леташнюю.

Святая беднасць

Іду да жабракоў
ля царквы
прычашчацца,
каб не забыцца,
як падораная
луста хлеба
наскроль
свіцца,
як пахне
начлег
саламяны
ў хлеве,
да старой
жабрачкі,
бы да Святой
Дзевы,
іду прычашчацца.
Спяшаюся,
каб не застасцца
без мінулага,
якое мне даражэй
за будучае.

Сведка

Цябе не здзівіць
ні голад
калі, заначаваўшы
ў чужым
хлеве,
дыхаючы адным
паветрам,
чула ты цёплыя
вантробы
жывёлы,
таксама галоднай;
ні шалупінне
сваёй скуры
на мерзлай жалезінے
клямкі,
ні скляпенне
зямлянкі,
калі з улоння
маці
адразу трапляеш
ва ўлонне
землі;
ані памерлышы,
што ляжалі
на нашым даху

да вясны,
за глыбокім снегам
не дастацца
долу;
мы пад імі зімой
абміралі, як дрэвы,
і, як дрэвы, пачыналі
жыць толькі вясной,
калі каму ўдавалася
размінуцца
з нябожчыкам.
Цябе нічога не дзівіць,
цябе пужае,
што ты сведка
ўсяго гэтага,
і сведка
жывая...

* * *

Накладаеш
крыжык
на грудзі,
ідзеш
у царкву,
невідушча
мінаючы
жабрака,
да цябе,
як да Бога,
ягоная
працягнутая
рука.

* * *

Вечар,
здымая з сябе
адзежу,
рукамі
простаю
на ёй зморшкі,
заломы,
такая напрацаваная
сукня,
столькі ў ёй маёй
стомы,
я ўвайшла
ў зямлю па плечы,
вечар,
не змыць цяжар
працы,
ні сцюдзёнай
вадой,
ні варам,
не магу адхінуцца
ад зямлі
ні плячом,
ні тварам.
О, гэта перад сном
амаль палюбоўныя
рэчы!
Вечар.

* * *

Дзень – ноч,
дзень – ноч –
арэлі
часу
гойдаюца
ў паветры,
год
бавяць.

* * *

Усё часцей
я адтуль гляджу
на сённяшні
дзень
з цемры
болю
і не пазнаю
мясцовасць,
хіба раней
жыла
пад наркозам?
Дыханне маё
цялпер
на люстэрку
ля вуснаў
ледзь пазначана,
я не шукаю,
што мела,
што страчана:
з цемры болю
нічога болей,
толькі б вазон
з вакна
ў Соўчыне,
з разрабаванай

бацькавай
хаты.
Развяжыце
вочы мне,
я б хацела
ўбачыць таго,
хто з вас
не вінен
у найменшай
злосці,
якая хвалий
дзень у дзень
жышці
нашы
зносіць.

Звон

Далёкі звон
царквы
голосам
кропель
цяжкіх
з вядра
ў студню
неба страсае,
дзікіх
галубоў
голосамі
глухімі,
людзі спрабуюць
дазваца
да Бога,
стаю з усімі,
гатова збегчы,
пакуль не адчыніліся
ягоныя дзвёры,
як у дзяцінстве
раптам зразумеўшы:
мая бяды
ад усіх
найменшая.

* * *

Прагна жыву,
прагавіта,
нават бядой
не хачу
дзяліцца,
бы ў пару
кахання –
увесь дзень,
як на світанні.

* * *

Мяла панадворак,
мяла завулак
разоў сорак,
у некалькі
столак
і болей
венікам
заводзіла
аж з-за лесу,
аж за чужыя
крэсы,
а людзі мяне
міналі.
Прыйшоў раніцай
пад веснічкі
жабрак,
і не адзін –
з Богам,
нарэшце,
прывялася
мая дарога.

Цнота

Рассохлася бойка,
пасыпаліся абручы
пярсцёнкамі,
дровы сышлі,
надвор'є, што
ў хаце,
што звонку,
не прасіла суседа,
нікога не наймала,
сама
мала-памалу,
як хустку паправіць
на сівої галаве,
калком падпірала
сцяну,
яшчэ трохі бачыла,
але павідну
сыходзіла ў цемру
разам з хатай,
казалі, бачыла яна
дзіцем,
як гвалцілі дзевачак
у вайну
каты,
мужчынскай руцэ

не давярала,
нават дотыку
да сцяны,
да сябе,
каб не запаліла,
каб не прыгадала
сабе каханне...

* * *

Вялікая птушка
кругамі
лунала
высока,
сачу за ёй
пільна,
доўга,
крок за крокам,
вялікая птушка
лунала.
О, як мала
хады,
як чалавеку
зямлі
мала.
І тады
збавеннем
прыходзіць
натхненне.

* * *

На чужыне
мяняла наўлеччу
на падоранай
падушцы
ад сястрыцы,
качала ў руках,
на ветры
гушкала,
прыляцела
птушка,
злавіла
пёрка з падушки
і панесла будаваць
мой дом;
толькі я не буду
ведаць,
дзе ён ёсць,
на якім дрэве
мая крэва,
мая радзіма,
хаця я ніколі
сярод дрэў
не гублялася,
не блудзіла.

* * *

Бура, лівень,
гром вадаспадам,
і раптам –
ціша,
усе гукі
змясціліся,
бы ў вушку
мядзведжым,
адзін
шывок,
другі,
трэці –
птушка за птушкай
нізка
дамоў
праляцела,
пагоду цыруючы;
і я таксама ў буру
тут затрымалася,
да свайго гнязда
не далацеўшы.

* * *

Жыццё –
гэта смага,
калі натолішся,
жвір гоніць
крыніца,
пясок
трашчыць
на зубах
і ўжо ведаеш,
што не нап'ешся.

* * *

Мець цябе,
як успамін
дарала б,
каб не была
ўсё жыццё
на памяці
сустрэча,
старонку
зalamаў
вясновы
вечер
у майм
лёсе.

* * *

Не здужаю
адна
падняць з зямлі,
перакінуць
праз сябе
за плечы
свае ўспаміны.
"Я памалюся
за цябе," –
сказала мне
жабрачка ля царквы.
Яна бліжэй
да Бога,
вунь ейная дарога,
па якой і я сама
хадзіла
ў маленстве.
Яна ўбачыла:
я не знасіла яшчэ
жабрацкага
рыззя,
яно падысподам
майго дарагога
адзення;
і след босы

на снезе
побач з сабачым,
птушыным,
вядома,
мой.

* * *

Палову пярсцёнка
былой гаспадыні
знейшла
на новай
сялібе,
палова
кавалка
хлеба,
палова
акрайца
зямлі,
другая палова –
месяцам
срэбным,
каб бачылі
вочы
работу
і ў ночы.

* * *

Ад хаты
за вярсту
люблю спыніцца
пры дарозе,
не тое што
ў знямозе
коні сталі,
кола ў возе
расхістала.
Я тут сярод
людзей
здалёка,
на свет
гляджу
нязыклым
вокам,
вяртаюся
дамоў
усё жыццё,
а вы і веры
не дасцё,
што кубак кавы
пры дарозе
дасць сілы,
забыццё
і спын
на момант.

Радзімка

Разуваюся,
зноў і зноў
перайсці
спрабую
руччы халодныя
з родных Грыдзек.
Мне трэба трапіць
у Чарты,
што за лесам,
і вяртаюся.
Струмэні
тугія
ногі
сціскаюць,
кожны раз
дно
глыбей
апускаеца,
вузламі
на шыі
травы берагавыя,
гарлачык
жоўты
вынырвае,
вужакай
пільнуе.

"Чыя ты ёсць?" –
пытаецца лесавік,
зязюльчыным
смехам

смеючыся.

Вяртаюся.

Не то што да горада
не дастаўшыся,
а нават да другой
вёскі.

Сон спраўдзіўся:
душа ніколі
не пакідала
Грыдзек
ля Соўчына.

* * *

На момант
трапіла ў самую
сярэдзіну
лета,
зачэрпнула
цёплай гліны,
як мёду
густога,
з глыбінь
зямлі,
гукамі
карыны
вярнулася
памяць.

Ляндрынка

Ледзь ад зямлі
адскочыла,
пасу кароў,
пастыр мяне
пільнуе,
каб не ўплакалася,
каб не згубілася,
ранак,
ногі чырвонымі
ракамі,
сонца таксама
на кукішках побач
мяне забаўляе,
ніхто не здагадваецца:
у мяне
заўсёды
пад языком
ляндринка
ўцехі.

* * *

Смолка
расцвіла
ля маёй хаты,
малінковыя
дробныя
кветкі –
весткай,
як ты да мяне
дасталася?
Якім ветрам?
Ніколі не чула,
каб сіноптыкі
папярэджвалі
містраль
з вёскі
Грыдзыкі
ці з Соўчына.

* * *

Незнамага
чалавека
з маёй стараны
па гаворцы
пазнаю.
Я яму пажалюся,
як нікому болей,
распавяду
сваё жыццё,
як благі
сон
над вадой
бягучай,
нарэшце,
пушчу
душу
на волю
і не пашкадую,
мяне ён уратуе
ад знямення
на чужыне –
і ад самой сябе.

* * *

Не падыходзьце
блізка
да людзей
адзінокіх
дзеля прыліку,
час ад часу;
яны чакаюць
не палёгкі,
а збавення;
яны жывуць
на нежылых
мейсцах:
на паддашку,
на страсе,
ля коміна,
каб бачыць
здалёк –
да іх, нарэшце,
ідуць,
і назаўсёды.

Месяц дажджоў

Доўгія дажджы,
хата
прашыта
наскроль,
як будан,
пакрыты
яловымі
лапамі,
аніяк у рукаў
мокры
не трапіць,
з самага
ранку
адзежа
мокрымі
шатамі,
басанож
пастушкай
іду
за ягнятамі
дзён.

* * *

Распаліла
агонь
у печы
сярод лета,
не адыходжуся
ад яго далёка
нават
на ганак,
лаўлю
вуснамі
іскры.
Даўно
ў мяне
не было
палкіх
гасцей
у хаце.

Соўчына

Тут мне дом,
не толькі зямля
плотам абнесена,
тут мне
дом
і ў Грыдзькаўскім полі,
і ў Пятрагскім лесе,
у Жуках,
у Ваўках,
у Чартах
і Навасёлках,
дарогу дамоў
складу ў чатыры
столкі,
пакрою на кавалачкі,
каб было карацей
дастацца.
Папрасіце мяне,
вербы, ліпы,
заначаваць
застацца,
запрасіце
павячэраць
дзікай ягадай
каля рэчкі

Лычоўкі.
Пасцяліце мне
пасцелю
з багатак і чорнагалоўкі.
"Усё ў мяне добра,
Божанька," – скажу,
павярнуўшыся на
другі бок тварам
да Соўчына, дзе яшчэ
не астыглі мае
падмуркі.

Успомніць

Спяняюся
пад чыгуначным
мастом,
калі ідзе цягнік,
і крычу,
каб ніхто
не пачуў;
нясцерпна
раптам
прагаваруся
і замаўчу –
ніхто
ніколі
не спытаўся:
"А што далей?"

Вечны дзень

Дзень адплывае
ад нябеснага
берага
на ружовым
чаўне
да маёй хаты,
ружовае
разводдзе,
паспець
вылецець
праз адчыненае
вакно,
як з лятка,
захапіўшы
з сабой
матчын
серп,
і дамоў вярнуцца,
каб толькі
пераапрануцца,
развязаўшы
смяротны
вузел
з кубла.

* * *

Ты дзівішся,
не разумееш,
чаму я злоснікаў
сваіх
не вінавачу,
сама сабе
плачу,
а іначай –
табе тлумачу –
каб не здолела
забывацца,
ні на кога не трymаць
злосці,
я б не паставіла
свой дом
побач
з жыллём
чалавечым –
мне помсціць
няма чым.

* * *

Маладыя
буслы
падняліся
спрабуючы
скрылле
перед дарогай
далёкай
глыбока
ў сэрцы
зайшло
развітанне
не выцягнуць
стрэмку
да вясны.





Божае дзіця

Закалыханае
ветрам,
ніхто не мінаў
калыску,
ні чалавек,
ні птушка,
байкі баялі
на два
вушкі,
сонца зазірала
ў очы
блізка.
Пад небам,
як пад столлю,
наважалі
бацькі
калыску.

Любіцелька абсента

Ты кажаш:
жыццё
кароткае,
жыві,
не звяртай
увагі,
ад кожнай хвіліны
атрымлівай
асалоду.

А я другога заводу,
пэўна, "сваёй гадоўлі",
без анікай прагі
да бесклапотнага
жыцця,
без асцярогі,
блізка падыходжу
да кожнага.

Хаця
хмялею
ад крыўды
без азлаблення.

Ты кажаш:
гэта маё няўменне
людзей выбіраць,
жыць няўменне.

Мне звыкла:
адно каменне,
я, як авечка ў пустэльні,
сівым палыном
задаволіцца.
Такая сваволіца,
такая ўдаліца –
не залежыць
ад шчасця.

Верасень

Моцна спала,
не чула:
сёння ноччу
павукі ставілі
кроны,
карункі
плялі,
для немаладых
жанчын
весень
вэлюм
рыхтуе;
сыйду з хаты,
каб не заспела,
на ганку запынюся,
на гады азірнуся
і застануся.

* * *

Што дзяцей не маю –
не шкадую,
я па іх сумую,
яны пакінулі
маю дзяўчою
мару,
пайшли
з дому,
перакінуліся
ў птушак,
дрэвы,
звяроў,
людзей.
Я сумую па іх,
калі птушаняты
гняздо
пакідаюць,
калі звер
трапляе ў пастку,
калі дрэва
заламае
навальніца,
калі чалавек
не бачыць у ва мне
сябра;

ніколі
ў майм dome
не пустує
калыска любові.

Чысты дзень

Не размаўляйце
са мной
на самом ранку:
ціша,
як на малітве,
птушыныя
хоры,
сонца
скора
вынясе
харугвы
з-за пагорка,
апошняя зорка
ўжо ў маіх
кішэнях,
яшчэ аніякіх
планаў,
рашэнняў,
чысты дзень.

Горад–гараж

Мутная вада
ў рацэ
быццам на маёй
руцэ
ейная тонкая
чорная вена
голос смяротны
звера
сірэнай
аўтамабільной
на вуліцах пад маймі
вокнамі
паветра завесай
дыму
павучыння
валокнамі
б'ю хвастом
рыбінай
задыхаюся
на беразе
атручаная
да чалавека
я не прыручаная.

* * *

Нясу ваду
са студні,
заводжу сярпом,
жнучы,
раўняю зямлю
рукамі
вясной,
сцялю зярнятам
пасцелю,
каб аніводнага
рубчыка
мулкага,
паўтараю
мацярынскія
рухі,
сустракаюцца,
дакранаюцца
наштыя
рукі,
бачу на сваім
твары
рысы
тваёй
вечнай
стомы,
ты ўглядашся

ў мяне:
ци лоўка
трымаю
серп,
ци не завысока
жну на небе
зоры.

Свет вечаровы

О, позні
цвет
юлёвы!
Мне колер
твой
пасуе,
як быццам
пражыла я
да паловы,
толькі да паловы
дня,
яшчэ парой
будзе.

Дзяды

Пакінуўшы стол
непрыбраным,
легла спаць,
забыўшыся пагасіць
памінальную свечку.
Асядала нач,
закапціўшы шкло
на вокнах,
нехта бразнуў
кубкам,
піў ваду,
нехта здымай
агарак,
дзымухаючы на пальцы,
хісткія цені
да столі
шэпт ціхі
галасамі галубоў
дзікіх
адзін да аднаго
на поўную грудку;
гэтай ноччу
я чула,
пра што гавораць
у раі.

* * *

Побач з ноччу,
побач з ложкам
пастаўлю կрэсла
пустое
для анёла – ахоўніка,
здыму
агарак
з поўні,
каб не хліпала,
свяціла
роўненъка,
мы абое з ім
заснём
на начной
варце.

* * *

Вользе Б.

Гаворым,
падбіраеш
да мяне
словы,
бы перабіраючы
ружанец,
з табой я заўсёды
быць лепшай
маю шанец,
ты дорыш мне
сукню
на выраст,
як у дзяцінстве
сірочым.

"Год нараджэння невядомы..."
(з біяграфічных звестак)

Асадніца

Падалом захінула,
хусткай з плеч
апінанкай
у шклянкі,
зямлёй прыкалада
ў зямлянцы,
каб голасу
не падаць,
сама сабе даланёй
рот закрыла;
аніхто не заўважыў
майго нараджэння,
не паставіў
нумар
сасланай
польскай
асадніцы;
ты заспяшалася,
пакінула
самасейкай,
мама,
я тваё чацвёртае
дзіця;

пастаў мне,
канваір,
чарговы
нумар, каб
побач з бацькамі,
нумар на вуха
(асаднікаў вывозілі
на Алтай у вагонах
для скаціны),
ён мне будзе
замест дарагой
зашушніцы.

* * *

Час пік,
набіты трамвайбус
скранаецца з мейсца,
як ад берага.
Нехта квола заенчыў
і сціх узверадам;
нехта дарэмна
спрабуе прайсці
да дзвярэй;
асыпаецца пудра
пылком лілеяў,
твар ў твар,
не падняць
всіяў,
не прызнаца
стомленаму люду,
што еду,
бы на прагулачным
параходзе,
ніадкуль
і нікуды;
што ўспамінаць
буду
нечасе плячо,
шырэйшае за гарызонт,

нічый парфум
KENZO,
свой згублены парасон.
Выпадковая
блізкасць,
бы каляровы
сон.
Час пік.
Дазвольце
выйсці.

* * *

На некалькі хвілін
зіма прыходзіла
у госці,
без холаду і злосці
замест кагосьці,
каго чакала,
слупамі па зямлі
і па вадзе.

Я ёй дзвярэй
не адчыняла.

На некалькі хвілін,
і не відаць нідзе
слядоў зімовых.
І толькі ў маіх
пакоях
снег ідзе.

Кamu сказаць:
па мне пагодка –
жыву
вясёлым
зімародкам.

* * *

H.B.

"Трэба ж неяк
зіму
пераседзець" –
у нашай весцы
кажуць.
І мяне ў гарадской
кватэры
клопат
вярэдзіць:
ци хопіць дроў
на халады,
ци не трэба было б
схадзіць
у лес
у карчы,
як у ягады,
каб налушчыць
смаляк
на распалку,
коўзаюся
з крэсла ў крэсла,
як з ляжанкі
на печы,
не астыглай
змалку,

спускаю маток
сваіх перадумак
на каленъкі,
дзень
маленькі,
не ўвяду
нітку
ў вушка
шаршаткі,
каб пакласці
новую латку
на наша
з табой
свяцтва.
Трэба ж неяк
зіму пераседзець,
якая доўжыцца
ад вясны.

Алтай

Вользе С.

Жменю
каменьчыкаў,
колераў
розных,
прынесла
мне ў падарунак,
бачу іх
праз слёзы,
як на празрыстым
дне
азёрным.
Яшма, онікс,
агат, крышталь
горны –
слязьмі шчасця
багоў
над майм
лёсам.

Завея ў горадзе

Н.Б.

Снег па каленькі,
як з вёскі
ў веску,
ідзём па вуліцы
і гон, знаёмы
з дзяцінства,
нас падганяе,
вея да ног
туліцца.
Мінаем
машыны,
людей
мінаем,
на гараджан
не азіраемся,
быццам спяшаемся
вярнуцца
завідна
ў сваю вёску,
куды можна
дастасцца
толькі
па цаліку.
Ужо жывыя
дымы
відаюцца.

Да Адзігітрыі

Нагледзелася
Ты на нас,
на мой
слянскі
род
жалобны,
і я наастатку
нічым
Цябе не ўсцешу,
хіба толькі што
іншы раз
пераняць
Твой доўгі
пагляд
мне ўдаецца
і быць шчырай
са сваімі
злоснікамі.

Год Быка

Іду, аглядаюся
на год стary,
шкада
разлучацца,
яшчэ не ўмею
мякка паслацца,
каб мякка
ўпасці,
каб сесці,
спыніцца
і рукі
скласці;
аглядаюся
на год стary,
як на дарадцу,
а новы,
такі малады,
ці ўдасца
патрапіць яму
давідна
хаця б прынесці
са студні
вядро вады
і не ablіцца,
а месяц рагаты
дуроным
бычком
свіццца.

* * *

Мароз адваліўся,
задрамаў
ці забыўся
пастукаць
кіем
у мае дзвёры,
намаляваць
на вокнах
крыувулькі,
як на паперы
малюе
малое дзіця.

Руччы!
Па вуліцах
ходзяць
рыбы
без знакаў
прыпынку,
мне б данесці
ў гняздо
сухую галінку,
вясна
не мінецца,
дрэва да дрэва
хінецца,
мароз

адваліўся,
бо ты мне
сасніўся
хаця...

Блізнятам О. і А.

З чаго пачынаюцца
нашы сустрэчы?
Звон кубкаў,
выбар гатунку
гарбаты,
яшчэ далёка
да змроку,
раптам нехта
распяты
на ваконнай
раме,
а гэта – вечар.
Ён, як цыркач,
запальвае
святло
бенгалскімі
агнямі
ўздоўж ракі,
мне здаецца:
я іх за сталом
кармлю з рукі,
мы лёгка
перадаем
адна адной
ключи

ад сваіх таямніцаў,
мы губляем
з прычосак ад стомы
шпількі і грэбні,
пераходзім
уброд
усе цяжкія
падзеі.
Несканчонай
здаецца ночы
дзея.
О цуд!
Мой абраз
у кутку
маладзее!
О цуд!
І ніхто з нас
не хоча дашь веры,
што гэта ўжо
наступны
дзень,
што гэта днее.

*"У памяшканні часовага ўтрымання
на Гурскага 42, каля сотні сабак і 70
котоў, гэта намнога больш, чым
дазволена нарматывамі. Вы можаце
падараваць жыццё вернаму сябру..."*

Дыктар паўтарае
па радыё
з раніцы да вечара
і асабліва ў час
папалудні,
калі казыча
нюю
мяса на грылі,
дымком
абверчана.
А мне знаёмы
і пах
жабрацтва
на алтайской
рудні.
Дыктар вяртае
мяне ў цёмны
куток
зямлянкі
да пустой місы,
я хаваю

сабачыя вочы
ад стрэчных
на вуліцы –
хто з аў'яўленых
ста
да чалавека
прытуліца,
хто з іх удзячна
дакранецца
вільготнай
пысай.
Я падціскаю
хвост
у цёмным
пад'ездзе,
бо ведаю:
жыццё маё
чалавечас
так і не ўдалося,
калі я і заўтра
з гэтай аў'явай
паснедаю
пад страхам
смерці
на Старажоўскай, 8.

Адчай

На кончыку
нажа
дабаўце мне
солі
на кончыку
нажа
не болей
і я адразу
перакінуся
ў саляны слуп.

* * *

Не загаварыць,
не замовіць,
голосу
не падаць,
слоў
не скласці,
мне цяпер,
відаць,
толькі жменяй
зямлю
да грудзей
прыкладці,
каб сцішыць
жаль.

Снежань

Белы снег –
усе набела
перапісаць,
набела перажыць,
пачаць усім
даражыць,
жыць нанова,
з першага
слова,
знякае нават
імя,
бо дазвацца да мяне
немагчыма
ад раніцы
да паўдня.

А ў вечары
на малітве
другімі вачымі
ўбачыла
запрэжанага каня,
мама ў труне
на санях,
ледзь пазначаны
палазоў
след –
мой шлях

у белы
свет...
Здымак стары...
тады я ўбачыць
хацела
толькі вось гэта:
і птушка ўзляцела –
на белым
свеце
жышь
набела.

Каляднае

Нацяруще
пад настольнік
сена,
прывядзіце ў хату
авечку,
запаліце ціхую
свечку
і падкіньце ў шчытак
палена.

Свет наш –
хлеў,
невялічкі
і цесны,
уюца ластаўкі
ў падстрэшыши,
калыханку спявайце,
песню,
не саромцеся скласці
вершык –
Хрыстос нарадзіўся!

Галашэнне

Дам у голас:
няма каму
распавесці,
няма з кім
падзяліца
жalem,
тады я яшчэ
старанней
зграбу
з зямлі
ўсё свае гора,
каб нікому яно
не засталося,
каб яно ні ў кога
не завялося,
зграбу чысценька
да драбіначкі
з зямлі,
як з талеркі
астатнай
скарыначкай,
і да смаку.

Мама

Не памятаю,
каб калі ў майм маленстве
мы йшлі
побач,
ці каб са мной
ты за руку
вялася.
Я трапіла ў твой
след
халодны,
занесены
алтайскімі
буранамі,
праз гады;
ты нарэшце
павярнула да мяне
свой твар,
няўжо толькі цяпер
я адужала
сіроцтва,
стала дарослай,
бо ты мне раптам
передала
паднесці
сваю мацярынскую

ношку,
цяжар страты
нашага роду;
ці ўдасца мне
ципер, калі перавязаць
набела
чорную хустку,
але затое я сцішана
патаемна
ад усіх жывых
сядаю за даўгі
стол, бачу цябе,
бацьку, сяцёр, брата,
як бывае, калі проста
разглядаеш стары,
незнёмы здымак
і неспадзявана
знаходзіш
падabenства,
нарэшце
далучыўшыся
да сям'і.

У Ждановічах

Н.Б.

Зіма. Выходзіш
сустракаць,
у нешта ўступіўши
на босую нагу,
бы толькі што
саскочыўши
з гарачага пяколка.
І я, быццам, праз нач
сюды,
на самым ранку,
калі яшчэ і вокны
захінены
малочнымі фіранкамі,
бы туманамі.
Цяжкія вароты
адчыняеш,
яны шырока
адплываюць,
бы ты руку заводзіш
для абдымкаў.
Гаворка сыплеца
пра ўсё спарадку
і ў дом заходзім
не адразу,

ідзем наведаць
маладыя
дрэвы,
усіх насельнікаў,
і вербу казіную
найперш.
Спахапіўшыся,
бачу ў сваёй руцэ
з віном
фужэр танюткі –
зламаным лядаком
празрыстым
са страхі.
Іншы раз мне здаецца,
што мы як двайнюкі,
з аднаго вясковага
дзяцінства,
нашая калыска-зыбаўка
пад столлю
нябёсаў.
І нас аніяк не дабудзяцца
гарадскія
пеўні.

Сябрам

Ваша зімовае
цяпло,
ледзь сонца
блісне,
ледзь шыба
ў вакне
замураваная
адтае,
я забываюся
на халады,
ляту,
вітаю
ваш кароткі
век
цяпла
жывога;
і зноў зімовая
аблога,
і зноў – нікога,
крамя Бога,
што замнога
для шчасця.

* * *

Спаткала
камень
вялікі,
яшчэ ўчора
яго не бачыла
на гэтым мейсцы.
"Як ты тут
апынуўся?" --
пытаюся.
"Я з падмурка
храма,
які ты ўсё жыццё
падымаеш..."

* * *

Нашу ў кішэні
з сабой
увесь час,
як ключы,
ад усіх бед
і зрад
вось гэтыя слова:
зло ніколі
не можа быць
справядловым.

* * *

Сустрэўшыся
пасля доўгага
часу
растання,
заўсёды спрабую
спачатку
перайсці паміж намі
бурлівы ручай
наших бед,
несупадзенняў;
не спяшай мяне,
калі я на самай
сярэдзіне
не дастаю
нагамі
да дна
крыўды,
бо мы не ведаем
выратавальных
слоў;
калі ад'яджаеш
з нашага дому,
мае сцены
ў руінах
самоты.

Лялькі Балаш – мае сёстры (пасля наведвання галерэі “Ў”)

Тры лялькі:
панны, панначкі,
паненкі-слянкі,
падол, прыхоплены
жывулькай,
на санках,
якраз па майм
завулку
памяці;
такая вея
часу,
такі буран алтайскі,
такія замяці,
ні галасоў,
ні смеху,
нерухомыя
постаці,
толькі рэха
майго плачу;
я бачу,
як санкі
з пагорка
пераязджаюць
мяжу

на той свет
і... викульваюся
ў снег, вяртаюся,
іду назад,
пад гару,
адна.

* * *

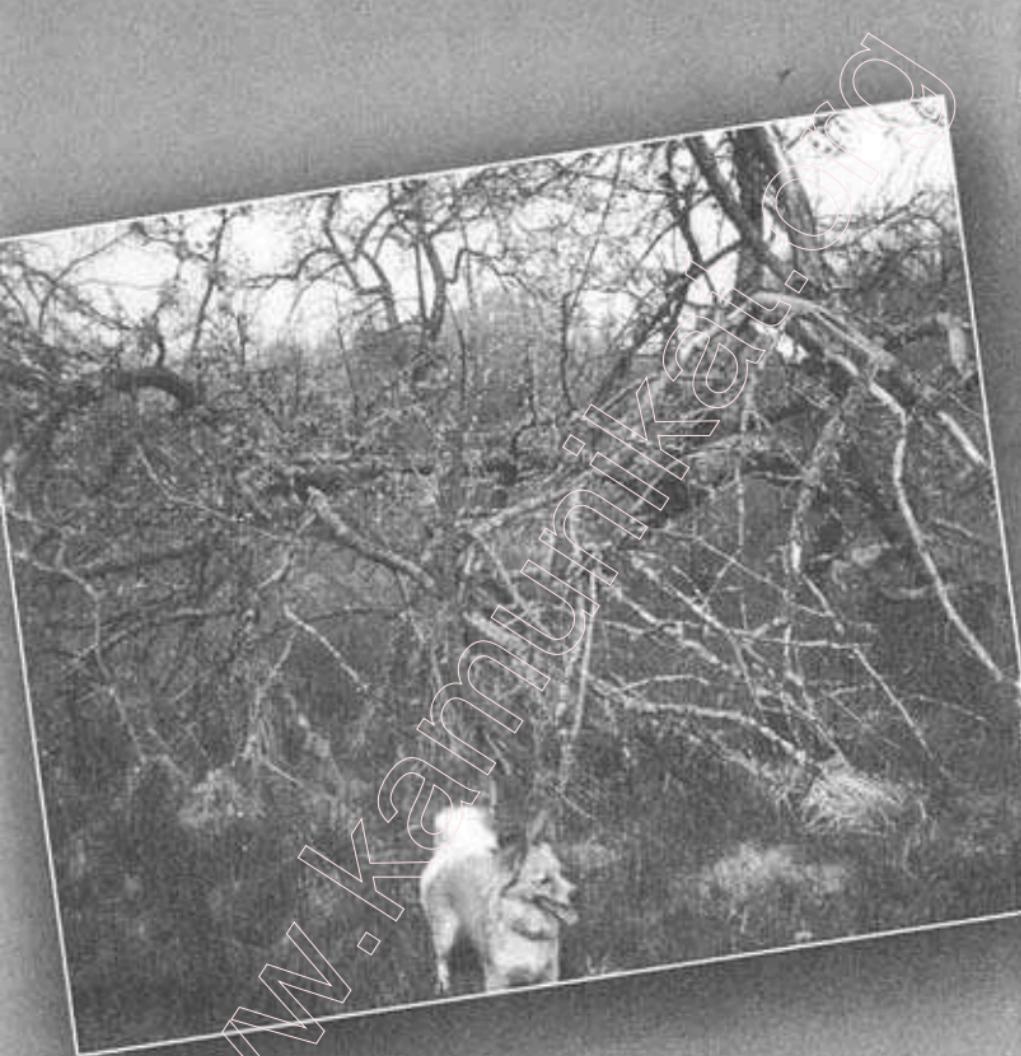
Белыя галубы
анёламі
ля ног жабрачкі
ў падземцы
сцюжа
сюды б
дроў сухіх
бярэмца
сярэднявечнае
полымя
апякае мяне
знутры
скляпненне
метро
гатычнай рамай
Ларэнца
вакол майго
алтара
памяці.

* * *

Я сабе нагледзела
кінуты дом
на пагорку;
ісці да яго
палявой сцежкай,
дарогай калясъмі,
празnoch,
дастасца на золку,
гады не лічыць, --
сесці адпачыць;
я тут ахвяравалася
жыць,
не прагнаўшы
нават мышку
са стала.

A black and white photograph showing a close-up of a tree's trunk and branches. The trunk is thick and textured, with several large, sprawling branches extending from it. The background is a bright, overexposed sky filled with soft, wispy clouds. The overall composition is moody and atmospheric.

www.gramnikat.org



www.kamunika.com

Літаратурна-мастацкае выданне

ВАЙПІШОННАК Марыя Антонаўна

АСАДНІЦА

Адказны за выпуск *Віктар Хурсік*
Тэхнічны рэдактар *Сяргей Давідовіч*

Падпісана ў друк 02.03.2010. Фармат 70x90^{1/32}.
Папера афсетная. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 3,66. Улік.-выд. арк. 3,83.
Наклад 200 экз. Замова

Выдавец Віктар Уладзіміравіч Хурсік.
Прасп. газ. “Звязда”, д.57, кв. 31. 220117. Мінск.
Ліцензія ЛВ 2330/0494457 выдадзена 08.04.2009.
<http://publisher-khursik.iatp.by>

Надрукавана з арыгінал-макета выдаўца ў друкарні
ТАА “Смалтак”. 220070 Мінск, вул. Радыяльная, 36.
Ліцензія ЛП 02330/0148765 выдадзена 30.04.2004.